

«St. Olav» utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 30487. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5, I, er åpen hver dag kl. 10—3. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Når støv legges til støv. — Katolsk. — Allehelgensbønn. — Litt historikk. — Mystikken, religionens sjel. — Bokanmeldelse. — Undomsdagen 26. oktober. — Kimer I Klokker. — Herhjemme. —

Når støv legges til støv.

Novembertanker.

*Vårt liv er en vandring i korsets tegn
og på dødens vei.*

*Snart hviler vi stille bak gravens hegn
både du og jeg.*

*Om rosene blusser og himlen er blå
og livet har strålende fester —
når døden oss kaller, vi alle må gå
og lydige følge vår mester.*

*For aldri går døden glipp av sitt rov —
det er livets lov.*

*Men vé oss, om ikke bak gravens rand
og den dystre port*

*Vi skimtet et annet og bedre land,
så fagert og stort.*

*Der hviler den trette fra arbeidets jag,
der svales all jordlivets smerte.*

*På dødsleiets natt følger solgylden dag
med fryd for det lutrede hjerte.*

*Der lyser en evighet over vår ferd,
gir livet dets verd.*

*Ja, dystre er døden, og hårdt er dens bud —
et truende sverd,
men hårdest for den som ei kjenner sin Gud
og lidelsens verd.*

*For Golgatas fyrste har fjernet dens brodd
og vunnet i døden sin seier.*

*Hva gjør det, om lidelsen her er vår lodd,
når evighets håpet vi eier?*

*Gud kjærlighet lyser i dødsnattens vé.
fra Golgatas tre.*

K. Kjelstrup.

Katolsk.

Guds hellige Kirkes hedersnavn «*katolsk*» betyr jo språklig sett det samme som *alminnelig* — alminnelig for alle *tider* og alle *mennesker*. Det vil altså ikke si at Kirken er ensformig og stereotyp men at den er en og samme Kirke fra pinsedag til dommedag. En i sin stifter: *Kristus*, én i sin grunnvoll og styrer: *Petrus*, én i sitt *embet* gjennom den apostoliske rekkefølge, én i sine *sakramenter* uansett ritus og skiftende form. Som bilde på denne organiske og ikke mekaniske enhet bruker Paulus *legemet* med Kristus som hode og de kristne som lemmer, hver på sin plass og i sin funksjon.

Katolsk er altså et omfattende og innesluttende, ikke et begrensende og utelukkende begrep. En annen sak er at ikke alle er seg bevisst at *utenfor* Kristi Kirke, den hellige katolske Kirke, står bare to kategorier: de som med vilje stiller seg utenfor Gud, Kristus og hans Frelsesgjerning og de mennesker som Kirken av en eller annen grunn ekskommuniserer til de får besinnet seg.

Uttrykt med andre ord er dette fremsatt i læren om *Kirkens sjel* og *Kirkens legem*: til legemet hører de som bekjenner seg til Kristi statholder og lever i enighet og lydighet under ham, mens alle de hører til Kirkens sjel som i «god tro» lever etter det lys som er gitt dem og som ikke frivillig og bevisst har skilt seg ut fra Guds frelse i Kristus Jesus — av hva bekjennelse de så enn må være.

Det er sagt så ofte at vår tids heresi er *nasjonalhatet*. Vi har rett, ja plikt til å elske *vårt land* og *vårt språk* høyere enn alle andre, men vi gjør vel i å minnes at *hater* vi av den grunn andre land og andre folk splitter vi Kristi usydde kjortel: alle dem som skal frelses. Det må alltid i andre nasjoner være trekk som vi ikke liker og har rett til å ta avstand fra, men vi må ikke glemme at det er det også i vår egen nasjon. Og *hater* vi andre nasjoner for disse trekks skyld er vi moderne heretikere: vi *sprer* i stedet for å samle — vi *utelukker* i stedet for å omfatte.

Og mest må vi vokte oss om vi tar religionen til hjelp ved dette stykke arbeid. Det er ikke oss gitt å granske «hjerter og nyrer» hos den enkelte, enn si hos et helt folk — og ve oss om vi dømmer hardere enn Kristus gjorde på korset!

Vår tid er en splittelsens tid, en kampens tid — men har ikke vi katolikker i vårt eget ansikt trekk av tidens trekk?

Hører vi ikke således blant oss røster som sier at den og den kongregasjon er så og så storartet, men den og den er det helt motsatte? Eller at sekularprester er de eneste som forstår menneskene og deres liv — ordensprester er verdensfjerne, snever-

synte og bundne? Ja, har vi ikke selv titt og ofte vært inne på noe lignende i våre tanker og våre ord? Var det ikke mer katolsk om vi husket Guds bud om ikke å si falske vitnesbyrd — for slett ikke å tale om budet om nestekjærlighet? Trenger vi ikke til å minnes at vi *synder* om vi setter Kirkens menn i en annen klasse enn den *paulinske*, som Kirken selv setter dem i — at det er forskjell på nådegaver men ånden er den samme, at det er forskjell på tjenester men Herren er én?

Ve oss om vi ukalt utelukker hva Kirken inneslutter!

Ofte møter vi separatismens og skismaets ånd. Snart er det en stil, snart en historisk personlighet, snart en nasjon eller en rase som utnevnes til å være «ekte katolsk». Og dog er alt dette: stil, tid, sted, form, litteraturretning, sosial organisasjon og uttrykksmåte bare den ytre form om troens innhold, bare den usydde kjortel om Frelseren selv. Har *han* verdiges å kle sin frelse i en bestemt form til en bestemt tid og på et bestemt sted — og har hans Kirke gått god for det overfor oss — så synder vi om vi forkaster det ringeste av det som var og er hans. Synder ved det hovmot, den sneverhet og ukjærlighet vi da utviser — synder ved *separatisme*.

Og for et dårlig eksempel for dem som ikke i det ytre hører Kristi Kirke til! Er *det* å vise dem i praksis Kirkens enhet, dens *katolisitet*? Viser vi derved respekt for *alt*, Kristi Kirke har tillatt og anbefalt? Viser vi «det samme sinn som også var i ham», og som etter apostlens ord skal være i oss? Er vi ikke langt mer som de som — stadig etter apostlens ord — «river og sliter hverandre» med fare for å «oppete hverandre»?

Og hva skal vi så sette inn mot disse farer og fristelser for vårt katolske liv?

Jo —

for det første: *samling* om det som Kirken *pålegger* oss før vi sprer oss for meget over det som Kirken *tillater*. Aktiv samling om *messeofret* — om *krusifikset*, Frelsens tegn som er Kirkens eneste offisielle alterbilde. Samling om *Gudsmoren* med Kirkens egne ord og bønner. Samling om *liturgien* så vi «ber med Kirken», *orare cum Ecclesia sancta Dei*. Samling om *paven* og *biskopene* som våre overhyrder. Samling om vårt sogn, vår menighet, som den institusjon Kirken møter oss i og ønsker å samle oss i — selv om det skjer på bekostning av de kjære foreninger!

For det andre: *dypere kjennskap* til Kristus og hans ord. Hvis vi til bunn erkjente Herren som den som vil *alles* frelse ved *alle* midler avgikk vår

separatisme ved døden av seg selv. Studerte vi verdensapostlens brever ville vi skamme oss over vårt sinelag. Lærte vi Kirkens historie og dens helgener bedre å kjenne fikk vi et rommeligere blikk, et større hjerte og en varmere bønn for alle mennesker. Vår andakt ville bære så meget rikere frukter om vi leste evangeliet foran Tabernaklet og lærte å mene som vi sier: «Som den gang, sådan nå og til evig tid!» Det er ikke

menneskers tanker om Kristus i Sakramentet vi skal overveie — det er enn ikke helgenes — det er Allehelgens helgen selv: Kristus, som ved Gud Helligånd skal forklare seg selv ved sine ord, så vi ser ham som én og samme i Betlehem og Nasaret, i Galilea, Judea og Jerusalem, på Korset og i Tabernaklet. Sannere viten om ham kan vi ikke få — høyere inspirasjon heller ikke enn hans egne ord — — — forsøk en gang å lese f. eks. lignelsen om den fortapte sønn foran Tabernaklet!

For det tredje: en utdypet innlevelse i selve katolisismens idé og dens realisasjon — skapt ved bekjennelse, bønn, lesning og etterfølgelse.

De gamle basilikaer i Rom og Ravenna, kirkene fra troens første frihetstid, imponerte ikke som mange senere gudshus ved enkelthetenes rike mangfoldighet, men de virket ved alle de monumentale linjers samling i alteret og i apsis bak alteret. Her i korets runding var hovedutsmykningen: den store mosaikk av en kjempestor Kristus, som tronet med livets bok mellom de 24 eldste som kom vandrende fra Betlehem og Jerusalem. Et sådan mosaikk kan ses som symbolet på Kristi hellige Kirke, hvor hver enkelt lille sjel er en stein i bildet som forherliger verdens frelser og konge. Ingen kan unnværes — grønne, røde og blå småstykker av Gudsbildets herlighet. Hver på sin plass som en del av helheten, like uunnværlig for fullstendigheten. Det er en ulykke om bare en stein løsnes, ti da forandrer hele

bildet seg og de omkringsittende steiner faller også ut til mesterens hånd får det hele bøtet.

For et ansvar hver enkelt katolikk har!

Fra Peterskirken i Rom, fra kristenhetens centrum, strekker seg to kolonader som mektige fangarmer av søylerekker — de vil dra alle folkeslag inn til Guds hjerte. Det er som de taler til oss:

Vokt deg, du kristen-sjel for å utelukke en eneste av dem fra ditt hjerte, som ikke med fullt vidende og vilje har støtt vår utstrakte hånd, våre alt og alle favnende armer tilbake! Be for de blinde og de døve, for de som lite eller intet forstår, for de fordomsfulle og de uvitende og for dem som søker sitt eget i den tro de søker Kristus! Elsk dem og gjør hva som står i din makt, ved ord og ved eksempel, at ikke én må mangle når «han kommer igjen å dømme levende og døde»! Ennå en gang:

Den katolske Kirke, Kirkens katolisitet, lærer oss at vi ikke må forkaste og forstøte noen, som ikke den selv har forkastet og forstøtt, og det vil si: som ikke selv har forkastet og forstøtt Kristus og hans kors.

Hva anviser den oss så som vår katolske oppgave?

Det hjelper så lite og skader så meget å tale ondt om vår tids mennesker. Det er og blir

et faktum at det moderne menneske har søkt sine idealer ad andre veier enn den katolske. Men vår tid er ikke verre enn alle andre epoker — fra Kristi komme til i dag har det alltid vært Judas'er, Pilatus'er, Herodes'er og Nikodemus'er til, som det har vært helgener, martyrer og andre utvalgte sjeler. Sjeler som har vist å skjelne mellom sannhetens og løgnens god vei om den enn kan være strevsom og lidelsesfull, og det er Guds vei, Kristi vei, Kirkens vei.

Også i vår tid er det mange som forstår dette — mange fler enn man vil tro etter de ytre foretelser

Allehelgensbønn.

Av St.^f Augustin.

O, alle dere lykkelige beboere av himlen, Guds hellige venner, som har gjennomført dette farlige livs opprørte hav og som har gjort dere fortjent til å legge bi i den evige freds og den evige hviles rolige havn —

O, hellige sjeler i Paradis som nå i ly for alle uvær og motgang gleder dere ved en lykke som aldri vil ta slutt —

jeg anroper dere i kraft av den kjærlighet som fyller deres hjerter og i navnet til ham, som har utvalgt dere og gjort dere til det dere er: lytt til min bønn! Ta del i vårt arbeid og vår kamp, dere som bærer på deres panner seirens uforgjengelige krone — ha medlidenhet med våre utallige lidelser, dere som for alltid er utfridd fra denne sorgfulle landflyktighet — stå oss bi i våre fristelser, dere som nå lever i rettferdighet — hjelp oss til frelse, dere som aldri behøver å vile om deres egen — glem ikke oss som stadig ferdes i fårenes dal mens dere sitter lykkelige på Sions fjell!

Mektige helgenhær — dere martyrer, bekjennere, hellige kvinner og rene jomfruer — be for oss stakkers syndere! Rekk oss en hjelpende hånd — avvend fra våre skyldige hoder Guds rettferdige hevn — la deres bønner føre våre omtumlede skiper inn i evighetens havn! Når våre trette hjerter hviler der sammen med dere, vil vi i dyp sikkerhet betrakte de uvær som nå er vår redsel men som da vil bli vår heder.

om oss å dømme. Derfor har også *katolosismen*, den *katolske Kirke*, en stor tiltrekningskraft nå, men altfor mange mangler erkjennelse av denne Kirkes enestående evne til å føre menneskene fram til sine idealers virkelighetsgjørelse. Dette kan ligge i at menneskeheten er for døv til å høre og forstå Kirkens språk eller i at menneskene ikke har moralsk kraft til å følge dens anvisninger, fordi de er forgiftet av de positivistiske systemers materialistiske og sensualistiske livssyn og derfor ikke lenger i Kristus ser *Gud-mennesket*, men bare et menneske, om enn ualminnelig edelt og godt. Følgelig ser de i den katolske Kirke også bare en menneskelig institusjon, om enn såre skjønn og etisk og intellektuell høytstående.

Kan disse menneskers katolisitet vekkes?

Kan vi bidra til dette ved å befri dem for alle systemers jernharde grep og vise dem hva *katolsk frihet* vil si?

*

Vi ikke alene *kan* — vi *skal!*

Så sant vi tror på den katolske Kirkes guddommelighet i kraft av dens innstifter og så sant vi lever av den nåde den formidler til oss og ønsker ene å handle etter dens lover — så sant betror Kirken oss den store oppgaven: å *være dens apostel* og føre alle på vår vei til den samme erkjennelse gjennom våre ord, vårt eksempel og vår bønn. Men dertil utkreves at *vi selv*, til en viss grad er *barn av vår tid*. Å være apostel er et arbeid som krever arbeid: vi må ikke bare holde oss til fenomenenes overflate men gå til bunns i dem, studere dem, lære å kjenne tidens idealer og illusjoner i dens livsverdier, filosofi, vitenskap, kunst, politikk og samfunnskonstruksjoner. Bare slik kan vi gjøre oss håp om å finne det *gjenskinn av Gud*, den *guddommelige gnist* som er i alt hvor svak og formørket enn dens lys kan være. Ti ut fra denne lille stråle av Guds ånd, av *sannhetens* ånd, kan vi arbeide på å få kontakten sluttet og få ørenslud for det vi har å bringe. Tal aldri et *dømmende* enn si et *fordømmende* ord til en søkende sjel om det den hittil har elsket og æret — men vis i hele din holdning at *katolsk* er det samme som *god*. Legg ikke med forakt og nedsettende tale stein til et trett menneskes byrde, men løft den over i Kirkens sterke arm og vis at *den* kan bære dette og mere til!

Litt historikk.

Den første november, er det Allehelgensdag, i morgen er det Allesjelesdag. Allehelgensdag og Allesjelesdag hører ikke som påske og pinse til de eldgamle kristne fester, tatt i arv fra jødene, heller ikke som julen til de temmelig gamle fester fra tiden o. 400, da kristendommen vant sin avgjørende seier. De to fester stammer i deres egentlige utformning fra tiden omkring år 800 til år 1000.

Opprinnelig dyrket man i den kristne kirke bare de menn eller kvinner som hadde lidt døden for sin tro, de

såkalte martyrer, og man ønsket at hver av de kjente martyrer skulle ha sin minnedag, så vidt mulig deres dødsdag, men da det i tidens løp, ikke minst ved Diokletians kristenforfølgelser, ble flere martyrer enn det var dager i året, innførte man i den greske kirke en minnedag for alle martyrer. Vi har en minnetale til ære for alle de hellige menn som har lidt martyrdøden i hele verden, utarbeidet omkring år 400 av den greske kirkefader Johannes fra Antiokia, han som på grunn av sin store veltalenhet fikk tilnavnet Chrysostomus, dvs. Gyl-denmunn. Denne minnedag for alle martyrer lå på en hel annen tid av året enn vår Allehelgensdag, nemlig første søndag etter pinse, altså treenighetssøndag.

I Rom innviet pave Bonifatius den fjerde den 13. mai 609 eller 610 det gamle hedenske tempel Pantheon, alle Guders Tempel, bygget år 27 av Agrippa til ære for keiser Augustus, til jomfru Marias og alle martyrs ære.

Pave Gregor den tredje som døde år 741, innviet i St. Peters kirken et oratorium til minne om «Frelseren, hans hellige mor, alle apostlene, martyrene, bekjennerne og alle fullkommen rettferdige, som var sovnet inn på den hele jord.» Hermed var kretsen utvidet fra alle martyrer til alle helgene, dvs. til alle fullendt hellige menn, uansett døds måte. En senere pave, Gregor den fjerde, som tiltrådte i året 827, flyttede denne minnedag til ære for alle hellige mennesker fra den 13. mai til den 1. november, og han utvirket at den franske keiser Ludvig den fromme i året 835 innførte Allehelgensfesten i Frankrike og Tyskland med alle franske og tyske biskopers tilslutning. Motivet til denne flytning av Allehelgensfesten fra den 13. mai til den 1. november kan vi bare gjette oss til. Grunnen har formodentlig vært at paven har ønsket å kristne en samtidig hedensk fest til ære for de avdøde, avholdt den 1. november ved vinterens inn-treden på vinterens første dag.

En kirkelig minnefest for de avdøde fantes ennå ikke i året 835 i de romersk-katolske land. Denne fest, den såkalte Allesjelesfest, ble først innført i året 998 av Abed Odilo i det berømte Benediktinerkloster Cluny i det østlige Frankrike. Fra dette kloster bredte Allesjelesfesten den 2. november seg til de øvrige munkeordener og ble få år etter innført i stiftet Liège av biskop Notker, som døde i året 1008. Meningen med Allesjelesfesten var ved forbønner og ofre å hjelpe de syndige sjeler som brente i skjærsilden, ut av deres pine. Denne Allesjelesfest ble i tidens løp overordentlig folkeyndet i de katolske land, ledsaget av en vrimmel av folkelige skikker til ære for de døde, som avlegger besøk i det gamle hjem. Det blir for eks. bakt brød, det såkalte sjelebrød, som blir lagt fram til de døde og siden utdelt til de fattige. Der blir i de katolske storsteder: Wien, Rom og Paris avlagt besøk på kirkegårdene, hvor gravene blir gjort i stand, smykket med kranser. De kirkegårdsbesøkende hører med dyp bevegelse messen til hjelp for de døde som pines i skjærsilden, fordi de, som mennesker flest, ikke har vært så gode som de burde være.

*

Til sist en liten vakker legende:

Når man Allehelgens natt ut til en korsvei, kan man klokken tolv se den hellige engleskare dra forbi. En mor som hadde mistet sin datter, ville gjerne vite hvor-

ledes hennes pike hadde det, om hun var kommet i himlen. Hun gikk derfor ut til en korsvei Allehelgensnatt. Der så hun engleskaren komme fra øst og dra mot nord. Langt baketter de andre engle kom en enslig engel, og moren sånå at det var hennes datter. «Hvorfor tar du ikke følge med de andre engler?» «Nei,» svarte engelen, «jeg kan ikke følge med, for mine klær er så tunge av din gråt, mor, dine tårer faller på meg, og derfor kan jeg ikke følge med.» Siden den tid gråt ikke moren mer over sitt barn.

Mystikken, religionens sjel.

Den hellige Teresa av Jesus.

Av Olga Maria Thrap-Olsen.

I vår tid som er så full av forvirring og omvekslinger, hvor så mange verdier går til grunne, hvor ingenting synes å være varig, hvor alle mennesker er nervøse — søker mange av oss et holdepunkt. Og blikket vender seg med interesse mot de tider i historien som skapte geniale personligheter som fant sin lykke i troen.

Et av disse store mennesker er Santa Teresa, som levet i det 16. årh. Ved sitt geni og hele sin personlighet vil hun alltid virke fengslende på senere generasjoner.

I lange tider har man villet forklare mystikken som utslag av patologiske skavanker, men nå er det skjedd en stor forandring i denne oppfatning; man er kommet bort fra en uriktig og partisk bedømmelse.

Problemet er blitt dagens spørsmål og blir alvorlig studert av historikere og psykologer. I løpet av snart 20 år har en rekke lærde menn i sine arbeider ut fra helt nye synspunkter opptatt til fornyet behandling de studier som allerede har været foretatt over det 16. århundres Spania.

Denne store tid, som bragte Spania på høyden av sin politiske makt kalles med rette: «Le siècle d'or» (det gyldne årh.) på grunn av dets litteratur og dets herlige kunst. På denne tid oppstår også Spanias største mystikere. I den vakre gamle by Avila, «Avila, tierra de Cantos, tierra de sanctos!» ble den hellige Teresa i 1515 født. Hun som en dag skulle bli Karmeliterordenens reformator. Teresa nedstammet fra den eldgamle familie Cepeda, hun hadde en ridderlig karakter, en glødende tro og en overlegen intelligens. I sin ungdom var den unge pike først en tid meget opptatt med romanlesning, men senere ønsket hun å trekke seg tilbake fra alt verdslig liv og trådte inn i Karmeliterklosteret «l' Incarnation» året 1534. Her var hun plaget av sjeldne sykdommer, åpenbaringer og ekstatiske fornemmelser. Hun innførte reformer i Karmeliterklostrene i Spania, og disse reformer ble opptatt i de fleste av ordenens klostere rundt om i verden. I løpet av 20 år grunnnet hun 17 klostre for kvinner og 15 klostre for menn sam-

men med Saint Jean de la Croix. Paven tildelte henne «doctor» titelen. Det spanske akademi betrakter hennes verker som det skjønneste monument i castiliansk språk, og dog ble de skrevet i hast og ofte under store smerter.

Hennes viktigste verker er: «Hennes liv skrevet av henne selv.» — «Veien til fullkommenhet.» — «Sjelens slott». Renheten og lettheten i hennes stil, ordenes harmoni som virker så sjarmerende, er typen på omgangsspråket i det gamle Castilien i midten av det 16. årh.

Når vi studerer den hellige Teresas' filosofi, hennes tanker og de forskjellige trin i hennes mystikk — samt hele hennes samarbeid med St. Jean de la Croix som i lang tid var hennes høyre hånd — da får man lyst til å få et overblikk over den kristelige mystikkens opprinnelse og dens utvikling. Denne mystikk kan føres tilbake til nyplatonismen som begynner med pseudo Dyonysonsins. Her ble den viktigste strømning en reaksjon mot skolastikkens mekaniske ortodoksi. De mest bekjente av disse mystikere, hvis linje kan følges gjennom århundreder og hvis enkelte navn reiser høyst interessante problemer, representeres i Frankrike av Saint Bernard (1091—1153) og Hugues og Richard de Saint Victor's skole (1093—1173). I det 13. årh. finner vi blant Saint Victors adepter og arvingene av den augustinske tradisjon, Jean Fidenza, mere kjent under navn av Bonaventura, intim venn av Saint Thomas og general for Franciskanerordenen.

En av hans åndelige sønner, Francisco d' Ossuna — ovet den største innflytelse på den spanske mystikk i det 16. årh. I begynnelsen av det 14. årh. forkynte Mester Eckhardt sin lære i Strasbourg. Fauler (1300—1361) fjernet seg i sine prekener langt fra Mester Eckhardts pantheisme. Nevnes må også den største hollandske mystiker, Jean de Rusbrock (1293—1381) som var Taulers lærer, og Thomas a Kempis, munk i Holland (1380—1471) — nå anerkjent som forfatter av den beundringsverdige «Om Kristi etterfølgelse». Videre Gerard de Grost, Denys le Chartreux og mange andre, så som Gerson (1362—1428) den berømte kansler ved universitetet i Paris, og Ludolph de Saxe som først var dominikaner, senere Karthensermunk (1377).

I det 16. årh. nevner vi til slutt Fray Juan delos Angeles (1536), Sainte Thérèse de Jésus (1515) og Saint Jean de la Croix (1542). Alle priser kjærlighetens visdom.

«Sapientia, sapide scientia,» sier Saint Bernard. Det er hele mystikken. Filosofi betyr kjærlighet til visdommen. Mystikk og filosofi har den samme tankebevegelse på litt forskjellig måte. Schopenhauer har sagt: «Mysticismen er en lære som søker å gi den direkte følelse for det som oppfatningen, forestillingen og alle de almene kunnskaper umulig kan nå.» Hvorfor skulle vi ikke studere mystikkernes mesterverker?

Særlig i dag hvor vi så klart ser at den materielle civilisasjon ikke kan være humanisme, da den truer med å la oss gå under i den økonomiske revaliserings og i krigens barbari.

Den sande civilisasjon kan ikke fødes av vitenskapen, men av den innerlige barmhjertighet som kalles «Humanitetens religion».

Mystikken er en form for livsoppfyllelse og samtidig løsrivelse fra livet. Mystikken viser veien til det indre

dypere sjeleliv, således finnes der mystikk i enhver filosofi. Santa Teresa gir oss en høybåret læresetning i sine verker og i sitt liv: «Vi må finne Gud i oss og oss i Gud.» — Hun og Saint Jean de la Croix talte ofte forskjellige språk med det samme uttrykk av overbevisning og sannhet. Vi må forsøke å elske, følge og forstå dem.

For som Pascal sier: «De tilstander som behager Gud og mennesker, har en ting som behager menneskene, som f. eks. Santa Teresas storhet; det som behager Gud er den dype ydmykhet i hennes uttalelser; det som behager menneskene er hennes forståelse og innsikt. Og således bestreber man seg for å etterligne henne og derimot ikke så meget å nå fram til det som Gud elsker, og å sette seg inn i den tilstand som behager Gud.»

Olga Maria Thrap-Olsen.

Bokanmeldelse.

Vi henleder foreløbig bare oppmerksomheten på det katolske storverk som atter foreligger fra professor Johannes Jørgensens hånd. Det er første bind av den hellige Birgitta av Vadstenas liv og virke. Vi skal senere bringe en utførlig omtale av det. Det er hverken mer eller mindre enn en katolsk litterær stordåd!

*

Magnhild Haalke: «Rød Haust?» (Aschehoug & Co.)

«Så unnværlig kan mennesket bli når det har lært tålmodet» — ja, men den koster denne lærdommen. Gry kan fortelle om det, og hun forteller det — lavt, men likeså inntrengende i denne bok som i de to foregående om hennes barndom og første ungdom. «Det er ikke alltid det en har gjort som setter et menneske ned — oftere er det det en ikke har fått gjøre. Det kan gjøre sjelen i en til en dverg.» Hun vet at «trivselen i verden, det er ikke bare maten og søvnen og arbeidet — det er menneskene en er i lag med og alle deres ord og gjeringer, sinnelaget og tankene deres som de tror å skjule». Men hun lever under et trykk som sikkert og langsomt tyner selve livskraften og livsmotet ut av henne — det verste trykk av alle: herskesyken og maktsyken når den kamouflerer seg i morskjærlighetens skikkelse. Denne moren til Gry er uhyggelig klart sett og gjengitt. På sin vis snill, velmenende, omsorgsfull men bare i kraft av et av skriftens mest omspennende ord: «alt dette vil jeg gi deg hvis du vil falle ned og tilbe meg.» Gry går hjemme — etter morens ord og mening fri for bekymringer av større art — og likevel mer ufri enn selv den ringeste tjenestejente fordi hun alltid er under morens vilje og myndighet.

Ville det ha vært bedre for Gry om hun hadde brutt ut før? Ja, kan hende — men da hadde hennes karakter vel ikke fått den dypde og rikdom som den har nu. Det vil alltid blomstre og være fruktbart hvor hun går fordi hun kan kunsten å «tie og bie». Vi er forfatterinnen takknemmelig fordi Gry skjevne toner ut i håp og kjærlighet,

og vi er henne takknemmelig fordi hun lærer oss å forstå og derfor ikke hate et så dypt ulykkelig menneske som denne moren er, som ikke har lært «å visne glad» og derfor legger øde om seg hvor hun dog helst ville se det trives og gro.

Det er alltid berikelse å lese en bok av Magnhild Haalke — i år mer enn noen gang.

E. D.-V.

Bøker inngått til redaksjonen.

GYLDENDAL:

Johannes Jørgensen: «Den Hellige Birgitta af Vadstena».

ASCHEHOUG & CO.:

Magnhild Haalke: «Rød Haust?»

Egon Cæsar Corti: «Byene som Vesuv begravde».

GYLDENDAL, NORSK FORLAG:

Sigurd Christiansen: «Mannen på bensinstasjonen».

PAULUS-KREDSSEN:

Romano Guardini: «Guds Moders Rosenkrans».

Ungdomsdagen 26. oktober.

«Blow bitter wind.» Og kald var den, et ispust, riktig en kong Vinters gesandt som plukket høstens siste roser på kirkegården og frøs «nesene» av lønnetrærne. Men i anledning av «Ungdomsdagen» var himmelen blå, og solen skinte; den varmet bare ikke. Det gjorde derimot den festsmykkede St. Olavs kirke og de mange stemmer som der hadde satt hverandre stevne for atter å manifestere sin kongetroskap. Orgelet intonerte med «Christus vincit, Christus regnat», et preludium til dagens kantate som ble framført av «de unges kor».

Hans høyerverdighet biskopen celebrerte morgenmessen og sogneprest, pastor Sund preket over Matheus 8. kap., om Kristus som stiller stormen. Pastoren tok sitt utgangspunkt i et kultur-historisk symbol i tilknytning til dette evangelium; nemlig, det lille skipet som man ofte finner opphengt i kirkene. Skipet er bilde på et menneskes seilas over livets osean mot evighetens mål. Seilasen starter kan hende i barndommens maksvær, men ungdomsårenes stormer kommer både innenfra og utenfra og krenger skipet. Kristus ventet med å stille stormen. Han ville først la disiplene gjøre en aktiv innsats for ikke å lide skipbrudd, men i farens stund sto han ved siden. Også i dag er Kristus til stede i tabernaklet, rede til å hjelpe. Også i dag gjelder kravet om aktiv innsats fra vår side, og kravet om hyldest av ham som vår fører. Sogneprest Sund ba oss aldri glemme den ed vi hadde svoret vår konge.

Den påfølgende kommunion hvor så å si samtlige av de tilstedeværende mottok Kristi legeme ble et tydelig svar på pastor Sunds apell. Vi glemmer ikke.

Etter messen var der koselig fellesfrokost med påfølgende «in memoriam» på Vår Frelses gravlund.

I høymessen preket hans høyerverdighet varmt og faderlig til ungdommen. I nitten hundre år har verdens ungdom sett op ptil Kristus som sin konge, og har erkjent at intet ideal er større. «Det er,» sa biskopen, «naturlig for en frisk og realistisk ungdom å ha idealer. Det kan ofte vise seg at våre idealer er illusjoner. Men bitterhet og uvilje må ikke av den grunn besmitte vår sjel. Vi har et ideal som aldri skuffer, Kristus. Om han i mange henseender blir et mysterium for oss, så gir det livet innhold og mening å følge ham. Vi må danne vårt «ego» etter ham, hvis det skal lykkes oss å vokse i renhet og edelmod. Denne streben er den eneste adel som har verdi i Guds øyne. Vår herlige mål er Kristus vår konge, som selv vil lønne vår kongetroskap. Vi må ikke la tidene ødelegge vår tro; den må være like urokkelig som det fjell kirken er bygd på.

*

Aftenens fest ble en flott mønstring av katolsk ungdom. Den ualminnelig dyktige festkomité — med Rolf Sand som formann hadde da også skapt en intim, koselig ramme om den. Symbolsk nok var bordet dekket i korsform; og midt i korset var et arrangement av sølv-lamé med lys under. Det og salen som lå i dempet projektørlys var meget virkningsfullt.

Etterat man hadde tatt plass, ønsket Rolf Sand forsamlingen velkommen i få og velvalgte ord som ga den rette stemning. Pater Thorn holdt aftenens festtale. «Glem ikke at du skal gjøre regnskap for alle unyttige ord,» sa taleren innledningsvis. For å være på den sikre siden hentet pateren sine ord fra den bok, om hvilket det er sagt at ikke en tøddel som er skrevet der skal gå tapt. Med beretninger fra den hellige skrift ville pater Thorn vise oss hvorledes Kristus tross sin menneskelige skikkelse var den eneste av de store religionsstiftere som gjorde krav på selv å være Gud både i handling og i ord. Paterens tale formet seg som et defensorat for Kristi påstand om at han selv var kongenes konge. Han ba oss til slutt gi Kristus en hyldest som var en konge verdig, full underkastelse under Kirken, Kristi vilje.

Vår sympatiske kunstner Toralf Norheim ydet også sitt til å gi festen den rette dypde. Med sitt myke, vakre anslag og sin inderlige, musikalske forståelse tolket han Händel, Grieg og Chopin for oss. Vi var ham oppriktig takknemmelig og viste det.

Monsignore Kjelstrup hadde diktet en sang til biskopen, hvor han så vakkert gir uttrykk for det vi alle føler for vår sjelehyrde. Den ble sunget med fynd og klem. Likedan en anne morsom bordsang, hvis dikter er ukjent for referenten.

Biskopen minnet oss i enkle ord på den bibelske beretning om den unge mann som kom til Kristus, som så på ham og fikk ham kjær. Det var den unge manns fromhet som bevirket det. For, som det står i monsignore Kjelstrups ovennevnte sang: «Lykkens blomsterflor trives kun på jord, hvor den sanne fromhet bor.»

En stund etter fikk vi atter høre biskopens stemme, dennegang fra scenen: Man hadde fått lurt Anton Taxt

ut på de skrå bredder, og nå fulgte en festlig imitasjon av en rekke tilstedeværende og fraværende prester. Bare han ikke ender på en eller annen komisk scene istedenfor på propagandaen! Forestillingen vakte ellevill begeistring.

Deretter ble der lest opp hilsener fra monsignore Kjelstrup og pater Leo, og så fulgte Inger L. Abrahamsens flotte artistisk formede tale for geistligheten. Hun så geistligheten som et hoff rundt Kristus. De var bærerne av Kristi idealer disse adelsmenn, hvis sanne ridderlighet skaper en trygghet hvor vårt samfunn kan trives. Geistligheten er en stengsel, et gjerde, javel, men et gjerde rundt en lekeplass hvor vi kan boltre oss i sann frihet. Hun takket vår geistlighet og sa at vi på vår side hadde lukket den inn i vårt hjerte.

Herman Bongard hadde en for anledningen frisk og morsom avis. Mens vi sitter og prater koselig sammen, lyder Wennebergs velkjente «Gluntarne» fra en skjult duo oppe på galleriet. Det morsomme innslag ble livlig påskjønet.

Så reiste lektor Joys fra Bergen seg og takket først arrangørene. «Det er naturlig at vi som er unge er glade,» sa han. Det var nok så at gleden hadde forskjellige uttrykk. Selv var han nylig kommet fra Storfjord, hvor natur og forhold kan hende stemte gleden i en annen toneart. «Men felles for den sanne glede er,» sa lektoren, at vi også tenker på og ber for dem som lider og har det vondt.» Han minnet også avdøde monsignore Snoyes, som forsto den kunst å være glad på den rette måten.

I samme stemning som festen hadde begynt ble den også avsluttet med «canons». Det var Øyvind Olafsen som dirigerte såvel programmet som stemmene, og i og for seg selv er han garanti nok for at det blir fest. Øyvind takket også festkomitéen for dens dyktige arbeid.

Man kunne fristes til å si med Faust: «Verweile doch es war so schön», for tiden hadde fløyet så straffbart fort.

Vi måtte bryte opp, men kvelden var et vitnesbyrd om vår katolske samhörighet.

Jo. S.

Rimer I Klokker.

foreligger nå med et sjelden vakkert omslagsbilde, delikat og smakfullt utført i fine fargenyanser. Og når man åpner det finner man i dets innholdsfortegnelse mange ting man gleder seg til å lese — heftet er jo i ordets beste forstand tradisjonspreget, og selv om enkelte av de faste bidragsydere i år har måtte svikte hilser vi med gjenkjennelsens forventning både *mgr. Kjelstrup* og *Lars Eskelands* vektige bidrag, mens *Gosta af Geyerstam* og *Marie-Elisabeth Larsen* som vanlig røker det mer direkte underholdende — Geyerstam med sine herlige illustrasjoner i tilgift. Ny er fru *Iris Ødegaard* med en liten legende og ny for de fleste, skjønt av ærverdige elde, er en gammel preken om «Stavkirkens sym-

bolikk», utmerket oversatt fra gammelnorsk av stud. filol. *Fritz Kjelstrup*. Dr. *Ernst Adler* gjenforteller en Olavslegende av megen interesse.

Som sedvanlig har den tekniske side vært i de beste hender hos Vikariatets dyktige boktrykkerfirma Thronsen & Co. likesom klisjeene, levert av A/S Chliché, tross krig og materialvanskeligheter er av den samme høye standard som ellers. Når vi til slutt nevner at ved siden av Gøsta af Geyerstam har også vår unge trossfelle i Bergen, Hans Huszár, levert noen gode tegninger kan det neppe sies noe mer og noe bedre for å anbefale vårt eneste katolske julehefte. Det bør i år som alle andre år ikke mangle på noe julebord. Prisen er som i fjor nedsatt til kr. 1.50, så heller ikke den skal jo kunne avskrekke noen fra å kjøpe heftet til seg selv og sitt hjem og som gave til andre!

Hechjemme —

Oslo. St. Halvardslaget hadde denne gang gått til det eksperiment å holde familieaften på en hverdag, og det viste seg at det ble meget vellykket. Ca. 60 personer hadde innfunnet seg fredag 24. okt. for å høre pater Novatus fortelle om Franciskanernes første komme til Oslo. At foredraget falt i god jord viste den varme applaus hvormed det ble lønnet. Etter foredraget ble der servert te og kaker, deretter hygget man seg med allsang og utvunget samvær. En utlodning til slutt ble omfattet med interesse og der var bare lovord å høre fra de mange deltagere, som alle framholdt, at de hadde hygget seg godt og ville komme igjen ved senere anledninger.

S.....a.

Oslo. Det har vært høytid i St. Olavs kirke de siste dager, bededag, allehelgensdag og allesjelesdag. Dypt alvorlig og gripende, men også trøsterikt og oppløftende. Bededagen var i sin helhet viet bønner for fred. Kirken var så å si fylt til begge messer og det var et gripende syn, da ved morgenmessen alle kom til Herrens bord, for å forene seg med sin Frelser, og for å be og ofre sin kommunion og sine bønner for den lidende menneskehet. Hele dagen kom stadig mange mennesker for å dvele i bønn foran Sakramentet, den på alteret levende tilstedeværende Kristus, fredens fyrste. Lørdag var menighetens månedlige bededag for de kristnes tilbakevenden til troens enhet, og det var meget godt fram-møte. Både morgenmessen og aftenandakten, som var en høytidelig pontifikalandakt forrettet av h. høyærverdighet biskopen, hadde samlet fullt hus, og det var en gripende høytidsstund, med den inntrengende bønn om barmhjertighet — om fred. — Søndag «Allehelgensfest» er vel en av de fester i kirkeåret som gir de kristne en sterkest følelse av «De helliges samfunn», gjennom tanken på den store skare som står for tronen, og dette samfunn, disse bånd, som død og grav ikke kan ødelegge, er jo nettopp i denne tid til så stor trøst for så mange sørgende. At man har forståelsen av dette viste den store deltagelse ved messen og den hel. kommunion. Høymessen var en høytidelig pontifikalmesse celebrert av hs. høyærv. biskopen, assistert av prestene Maesch, Sund og Paepe, med pastor Duin som seremonimester. Hh. høyærverdighet talte fra koret iført den biskopelike skrud, og han begynte sin preken med Jesu ord i Berg-

prekenen: «Gled og fryd dere, for deres lønn er stor i himlen.» Han stanset så ved hvert punkt i Jesu saligprisning, hvem Han priste salig, og hvorfor. Det var en mektig og alvorlig appell til oss som lever nå, men også en trøstefull tanke, at alle disse — denne skare som står for Tronen — har vært mennesker der har levet under samme vilkår som viå med sine vansker, prøvelser og kamper, men de er nådd fram til himmelriket, hvor den store forjettelse som Bergpreken slutter med er blitt deres: «Deres lønn er stor i himlen.» Aftenandakten hadde igjen samlet fullt hus, den ble forrettet av sogneprest Sund som også holdt allesjelespreken. Kirken har vært vakkert pyntet med lys og blomster i høstens skønne farger, så det har vært høytid og fest over det hele, og man føler trang til å si: «Herre, jeg elsker ditt hus skjønnhet, det sted hvor din herlighet bor.» Mandag allesjelesdag var kirken i sort, og det ble lest en rekke messer. Kl. 8 var det levittmesse celebrert av sogneprest Sund, assistert av prestene Duin og Paepe. Den sorte farge representerer sorgen, og minner oss særlig om våre egne kjære avdøde. Men vi sørger ikke som de der ikke har håp. Attér denne store trøst: troen på «De helliges samfunn». Vi kan be for og med de kjære som er gått forut for oss, og nå sover fredens slummer. Vi takker Gud for dager som disse, dager i Herrens forgård.

M. R.

Oslo. Fellesbasaren åpnet søndag 2. nov. med helt full sal, og man overraskedes simpelthen av, at det var lykkes å få sammen så mange pene ting nå, både pene og nyttige, så basaren er like berettiget til besøk nå som tidligere. Hr. Rostad (i formannens sted) ønsket velkommen og takket for gavene, for fram-møte og alle som ga tid og arbeid for saken. Etterat «Olavshymnen» var sunget holdt sogneprest Sund en spirituall tale der både oppmuntret og oppfordret til å yte sitt beste på alle måter. Loddtagningen gikk strykende, så det var vanskelig nok å albue seg fram og bli av med sine slanter. Teatergruppen sørget for muntrasjon. Scenen var meget pent utstyrt, en herlig belysning med måneskinn og det hele, og den eldre stillferdige, litt verdige sorenskriver, hans pene, unge datter og den naturlige charmerende unge fullmektig kledde ganske godt sorenskrivermiljøet, så alt var fred og gammen. Men da husholdersken og svigerinnen opptrådte som de bitreste rivalinner til hr. sorenskriverens gunst, ja da var det forbi med den kjære husrød og også med freden i salen, som rystet og brakket av latter. Svigerinnen prøvde nok med fortvilelsens mot å holde på sin verdighet, men det skulle noe til med en motstander som den energiske husholderske. De spiller godt, kanskje nesten for godt. Husholdersken som i mange vendinger var ganske sympatisk ville visst vært enda bedre om hun ikke hadde spilt fullt så sterkt. Men det er vel ikke så lett å bevare fatningen i så prekære situasjoner for en «Atterglømd», som trekker det korteste strå til slutt, og morsomme var de. Et sikkert trekkplaster for fremtidige basarkvelder!

M.

Fredrikstad. Umiddelbart etter *Astri Borg-Müllers* vellykkede opptreden i Fredrikstad Musikforening hvortil hun ble engagert etter sin debut og gjorde stor lykke, har samme Musikforeningen gitt en konsert med assistanse av *Wilhelm Schwarzott*, også en av Fredrikstads berømte bysbarn. Kritikken framhever navnlig hans utførelse av Griegs meget svære og fordriingsfulle A-moll-konsert. Han fikk masser av blomster, «touche» fra orkestret og den hjerteligste hyldest av publikum.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo.